

Ranuanjärven osayleiskaavan päivityksen linnustoselvitys

Ranuan kunta

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	24.9.2024	Valmis	Atte Lindqvist	Atte Lindqvist

Projekti: Ranuanjärven osayleiskaavan päivityksen
linnustoselvitys
Työnumero: 25010634-002
Asiakas: Ranuan kunta
Versio: 1
Päiväys: 24.9.2024
Tekijä: Aija Lehikoinen

Sisältö

1.	JOHDANTO	5
2.	AINEISTOT JA MENETELMÄT	6
2.1	Tulokset	7
2.1.1	Luonnonsuojelualueet ja tärkeät lintualueet	7
2.1.2	Lintuaineistot	8
2.1.3	Kohteiden arvoluokat	8
3.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	8
3.1	Tulokset	8
3.2	Linnuston huomiointi suunnittelussa	8
4.	LÄHTEET	8

Liite 1 Ranuanjärven osayleiskaavan päivityksen sensitiivisten lintutietojen liite (SALASSAPIDETTÄVÄ; VAIN VIRANOMAISKÄYTTÖÖN)

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy,

Suomen ympäristökeskus ja ELY-keskukset

Suomen Lajitietokeskus

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2024

Sweco | Ranuanjärven osayleiskaavan päivityksen linnustoselvitys

Työnumero: 25010634-002

Päiväys: 24.9.2024

Versio: 1

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilö:

Luontoasiantuntija (biologi FM), Aija Lehtikainen

Ilmalantori 4

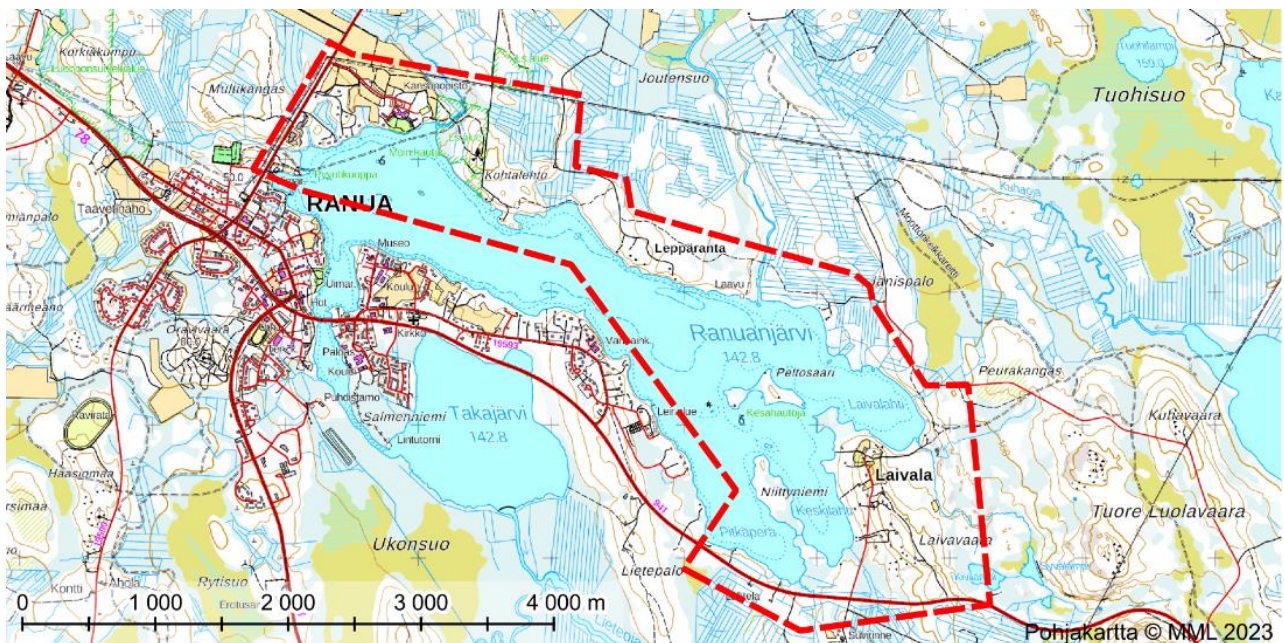
00240 HELSINKI

Puh. +35840 537 6268

aija.lehtikainen@sweco.fi

1. JOHDANTO

Ranuan kunta valmistelee Ranuanjärven osayleiskaavan päivitystä, johon tämä linnustoselvitys liittyy. Selvitysalue, eli suunniteltu kaava-alue, sijoittuu Ranuan keskustaajaman välittömään läheisyyteen, Ranuanjärven pohjois- ja itärannalle. Seuraavassa kuvassa on esitetty selvitysalueen raja (Kuva 1). Selvitysalueen pinta-ala on noin 860 hehtaaria.

Kuva 1. Selvitysalueen eli kaavan suunnittelualan raja.

Lintuselvitys laadittiin yleiskaavatasoisena. Lintuselvityksen lähtötiedot sisältävät maastotarkkailuun perustuvan selvityksen (Näyhä, 2017) sekä olemassa olevien lintuaineistojen tarkastelun (Suomen Lajitietokeskus, 2024a).

Maastotarkkailun ja muiden lähtötietojen perusteella pyrittiin tunnistamaan selvitysalueen linnustoarvot. Erityisesti kiinnitettiin huomiota uhanalaisten ja silmälläpidettävien, rauhoitettujen ja direktiivilajien sekä Suomen kansainvälisten vastuulajien esiintymiin sekä linnuston kannalta arvokkaisiin alueisiin.

Tämän raportin tekijänä oli biologi (FM) Aija Lehtikainen ja tarkastajana biologi (FM) Atte Lindqvist, molemmat Sweco Finland Oy:stä.

2. AINEISTOT JA MENETELMÄT

Luontoselvitysten päivitystarpeista linnuston osalta on todettu, että linnustotietoa tulee täydentää tilaamalla ja analysoimalla Suomen Lajitietokeskuksen (laji.fi) tietokannoista lintuhavaintoaineisto osayleiskaavan suunnittelualueelta ja sen ympäristöstä. Tämän aineiston analyysissä tulee erityisesti huomioida petolintujen pesäpaikka-aineisto eli tietokannat 1) Rengastus- ja löytörekisteri (sieltä pesäpaikkoja koskevat havainnot), 2) suojelunarvoisten petolintujen pesäpaikkojen tietokanta (huomioiden sen viimevuosien päivityspuutteet, joiden täydennyksenä toimii rengastus- ja löytörekisteri, sekä 3) Metsähallituksen vastuulajien osalta LajiGIS: Petolintujen pesäpaikat-aineisto (huomioiden haussa myös ns. nollahavainnot).

Tämän raportin tausta-aineistona käytetty selvitys Ranuanjärven linnustosta (Näyhä, 2017) on kyseisen selvityksen kirjoittajan runsaaseen havainnointiin ja paikallistuntemukseen perustuva yleiskatsaus linnustosta. Se ei ole systemaattinen tai tiettyihin yksittäisiin maastokäynteihin perustuva tieteellinen selvitys. Selvityksen kirjoittaja on asunut Ranuanjärven rannalla 25 vuotta.

Tämän raportin lähtötietoina käytettiin tunnistettujen päivitystarpeiden mukaisesti myös Suomen Lajitietokeskuksesta 3.9.2024 tilattuja uhanalaisten ja silmälläpidettävien lintulajien havaintoja, suojelunarvoisten petolintujen pesäpaikkojen tietoja (Luonnontieteellisen keskusmuseon kuratoima tietokanta, LajiGIS-järjestelmä (myös nollahavainnot eli tuloksettomat pesätarkastukset)) ja rengastusrekisterin tietoja päiväpetolinnuista ja pöllöistä. Aineisto sisälsi myös karkeistetut ja salatut tiedot. Aineistoihin, jotka eivät koskeneet petolintujen ja pöllöjen pesätietoja, sisällytettiin vain havainnot, joiden tarkkuus on 1000 metriä tai tarkempi. Suomen Lajitietokeskuksen tietokantatietojen osalta lähtötietoina huomioitiin 2010- ja 2020-lukujen havainnot. Lähtötietoina käytettiin lisäksi mm. perus- ja maastokarttoja, ilmakuvia, luonnonsuojelu- ja luonnonsuojeluohjelma-alueiden, Natura-alueiden sekä tärkeiden lintualueiden (IBA, FINIBA, MAALI) paikkatietorajauksia sekä Suomen ympäristökeskuksen avoimia paikkatietorajapintoja. Huomionarvoisten lintulajien havaintopaikat esitetään kartalla. Sensitiivisiä lajeja koskevat tulokset ja huomiointiohjeet esitetään salassa pidettävässä viranomaisliitteessä (liite 1) (sensiitivisen lajitiedon luettelo: Suomen Lajitietokeskus, 2024b).

Ranuanjärven linnustoselvityksen ja muiden lähtötietojen perusteella arvioitiin mahdollisten arvokkaiden linnustokohteiden sijainti selvitysalueella. Arvokkaiden kohteiden rajauspäätökset tehtiin asiantuntija-arviona. Mahdolliset rajatut kohteet esitetään kartalla ja niiden huomiointiohjeet kuvataan kappaleessa 3.2. Kohteet luokiteltiin eri arvoluokkiin soveltaen oppaan Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi (Mäkelä & Salo, 2023 (luku 7, taulukko 7.1)) ohjeistusta:

- luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet
- luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

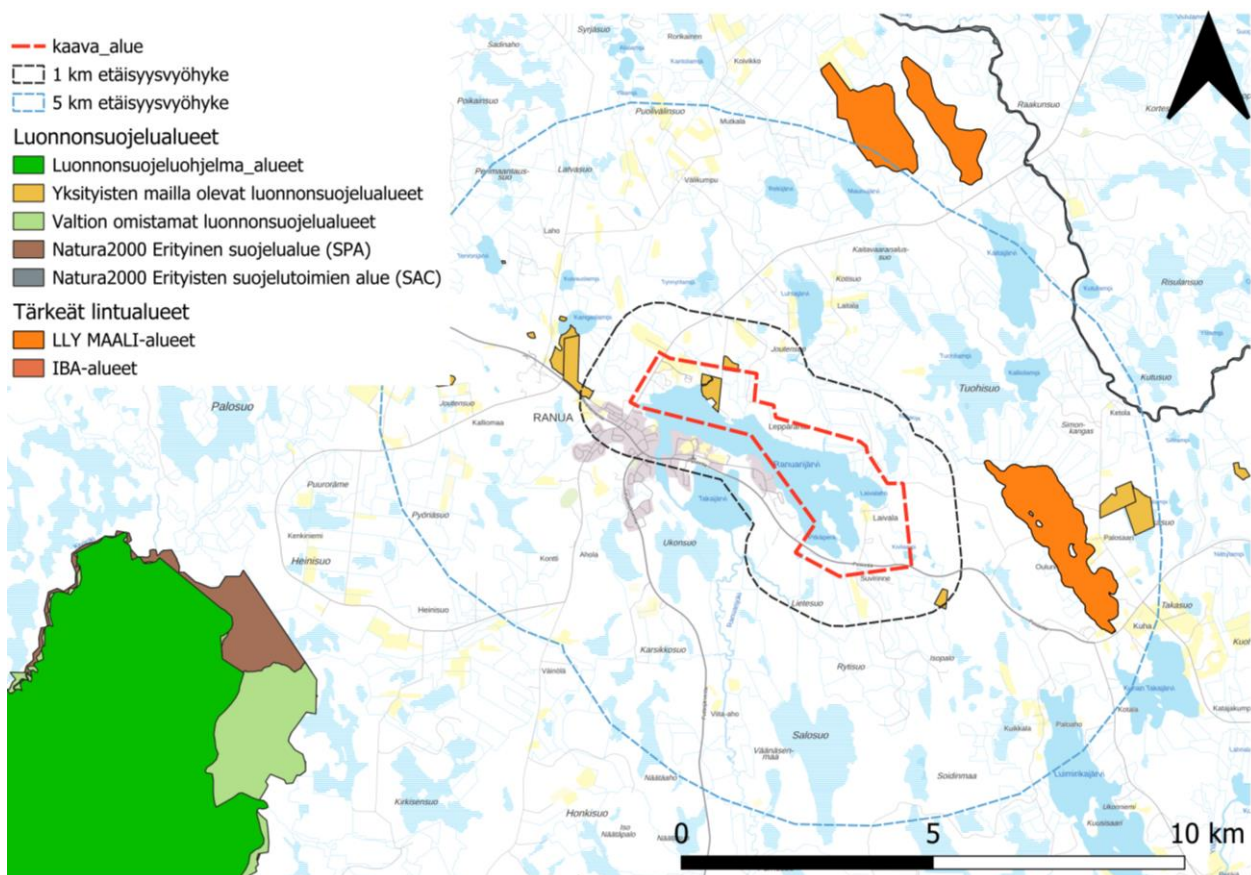
Tärkeimpiä arviointiperusteita linnustollisesti arvokkaiden kohteiden rajaustarvetta analysoitaessa olivat etenkin huomionarvoisten lintulajien pesimäaikainen esiintyminen, arvioidun pesimäreviirin sijainti, lajin käyttäytyminen ja ekologia sekä linnuston kannalta arvokkaan luontotyypin sijoittuminen huomionarvoisten lintulajien havaintopaikkojen ympäristössä. Rajauspäätöksiä tehdessä huomioitiin myös alueella esiintyvien huomionarvoisten lintulajien, parien ja yksilöiden lukumäärä, uhanalaisuus, uhanalaisuuden syyt ja mahdollisuudet vaikuttaa kaavoituksella uhanalaisuuden syihin.

2.1 Tulokset

2.1.1 Luonnonsuojelualueet ja tärkeät lintualueet

Selvitysalueella tai alle 5 kilometrin säteellä siitä on useita yksityisiä luonnonsuojelualueita (Kuva 2). Selvitysalueella sijaitsee Kohtalehdon luonnonmetsä (YSA207184) ja alueen pohjoisrajalla Erkkilän luonnonmetsä (YSA207483). Luolavaaran yksityinen luonnonsuojelualue (YSA207925) sijaitsee noin 700 metriä selvitysalueesta kaakkoon. Korkiakummun ikimetsä (YSA207185) ja Kangaslammen luonnonmetsä (YSA230610) muodostavat kokonaisuuden joka, sijaitsee noin 800 metriä selvitysalueesta länteen. Kangaslammen luonnonsuojelualue (YSA200170) koostuu kolmesta pienestä suojellusta laikusta, joista kaksi on lännessä-luoteessa noin 2 kilometrin etäisyydellä ja yksi luoteessa noin 3,5 kilometrin etäisyydellä selvitysalueesta. Kotakorven suojelualue (YSA258869) sijaitsee noin 3,5 kilometriä selvitysalueesta länteen.

Selvitysalueella tai alle 5 kilometrin säteellä siitä ei ole kansainvälisesti (IBA) tai kansallisesti (FINIBA) tärkeitä lintualueita (BirdLife Suomi, 2023). Alle 5 kilometrin päässä selvitysalueesta sijaitsee kaksi maakunnallisesti (MAALI) tärkeää lintualueita (Lapin lintutieteellinen yhdistys, 2016) (Kuva 2). Kuhajärven MAALI-alue (aluekoodi 920289) sijaitsee noin 2 kilometriä selvitysalueen kaakkoispäädystä itään. MAALI-raportin mukaan (Lapin lintutieteellinen yhdistys, 2016) Kuhajärvi on pienehkö ja karu, pääosin metsien ympäröimä arvokas pesimäalue sekä keväinen ja syksyinen kerääntymiskohde. Korttesuon-Kaitasuon MAALI-alue (aluekoodi 920471), joka koostuu kahdesta hyvästä lintusuosta, sijaitsee vajaat 5 kilometriä selvitysalueesta pohjoiseen.

Kuva 2. Luonnonsuojelualueet ja tärkeät lintualueet kaava-alueella ja sen lähellä.

2.1.2 Lintuaineistot

Kaavan suunnittelualueella tai alle yhden kilometrin päässä siitä on tehty yksi havainto huomionarvoisen lajin pesimäpaikasta. Alle viiden kilometrin päässä kaavan suunnittelualueelta on useita havaintoja huomionarvoisten lajien pesimäpaikoista. Nämä havainnot ja niiden vaikutukset maankäyttöön käsitellään salassa pidettävässä viranomaisliitteessä (liite 1).

Ranuanjärven linnustoselvityksen (Näyhä, 2017) mukaan järveä hyödyntävät lukuisat sorsa- ja kahlaajalajit sekä useat sääksiyksilöt. Järvellä pesivinä lajeina mainitaan kalatiira (lintudirektiivin liite I, Suomen vastuulaji), kalalokki, rantasipi (Suomen vastuulaji), liro (NT, lintudirektiivin liite I, Suomen vastuulaji) ja telkkä (Suomen vastuulaji) (uhanalaisuusluokat: Hyvärinen ym. 2019). Pesimälajien luettelo ei luultavasti sisällä kaikkia järvellä todellisuudessa pesiviä lajeja.

2.1.3 Kohteiden arvoluokat

Lähtötietojen perusteella selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei arvioida olevan erityisiä linnustollisesti arvokkaita alueita.

3. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

3.1 Tulokset

Ranuanjärvellä pesii huomionarvoisista lintulajeista (lintudirektiivin liitteen I lajit, erityisesti suojeltavat lajit, kansallisesti tai alueellisesti uhanalaiset lajit ja Suomen vastuulajit) yhteensä vähintään neljä lintulajia. Näiden lisäksi selvitysalueen läheisyydessä pesii yksi huomionarvoinen, salassa pidettävä laji (liite 1). Yhteensä lähtötiedoissa mainittiin 22 selvitysalueella havaittua lintulajia. Selvitysalueen lajisto on pääosin tavanomaista talousmetsien, hakkuualueiden, soiden ja järvien linnustoa. Ranuanjärvellä on jonkin verran merkitystä muuttavalle linnustolle. Keväisin vesilintuja kerääntyy Hyyhelöojan ja Luhtaojan suiden sulapaikkoihin. Syksyisin järvellä havaitaan jopa satojen lintujen isokoskeloparvia. Lähtötietojen perusteella selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei arvioida olevan erityisiä linnustollisesti arvokkaita alueita.

3.2 Linnuston huomiointi suunnittelussa

Linnustoon kohdistuvia vaikutuksia voidaan lieventää ajoittamalla puiden kaataminen, rakentaminen ja muut toimenpiteet lintujen pesimäkauden (1.3.–31.7.) ulkopuolelle. Salassa pidettäviä lajeja koskevat huomiontiedoite esitetään salassa pidettävässä viranomaisliitteessä (liite 1).

4. LÄHTEET

BirdLife Suomi, 2023. FINIBA-alueet. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/finiba/> (Rajaukset ladattu 12.9.2023).

BirdLife Suomi, 2023. IBA-alueet. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/iba/> (Rajaukset ladattu 12.9.2023).

Sweco | Ranuanjärven osayleiskaavan päivityksen linnustoselvitys

Työnumero: 25010634-002

Päiväys: 24.9.2024

Versio: 1

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Isomursu, V. 2016. Lapin maakunnallisesti tärkeät lintualueet - MAALI-hankkeen loppuraportti. Lapin lintutieteellinen yhdistys LLY ry. (Rajaukset ladattu 7.12.2020 sivulta <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/maali/yhdistysten-maali-raportit/>)

Mäkelä K. & Salo P. 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle – 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023.

Näyhä, O. 2017. Ranuanjärven linnustosta.

Suomen Lajitietokeskus, 2024a. Laji.fi -portaali. <https://laji.fi/> (salatun ja karkeistetun aineiston tietopyynnöt tehty 3.9.2024).

Suomen Lajitietokeskus, 2024b. Suomen Lajitietokeskus sensitiivinen lajitieto, lajilista 2024. https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fcms.laji.fi%2Fwp-content%2Fuploads%2F2024%2F06%2FSuomen_Lajitietokeskus_sensitiivinen_lajitieto_lajilista_2024_6.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK (Viitattu 23.9.2024).

SYKE ja ELY-keskukset, 2018. Natura-alueiden sijaintikartta sekä tietolomakkeiden julkiset versiot ja lomakkeiden tiivistelmät. <https://syke.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=831ac3d0ac444b78baf0eb1b68076e1a> (Viitattu 23.9.2024).

Aija Lehtikoinen, Luontoasiantuntija, biologi FM
Sweco Finland Oy
Helsinki